

O'ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

POYABZAL - TAGCHARM, ASTAR VA PAYPOQLARNI SINASH USULLARI -
PERSPIRATSIYAGA CHIDAMLILIK

(EN 12801:2002, IDT)

Rasmiy nashr

O'zbekiston standartlar instituti

Toshkent

So‘z boshi

1. O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan QABUL QILISHGA TAQDIM ETILDI.
2. O‘zbekiston standartlar institutining 2024 yil 15-iyuldagi 37/XSt-sonli buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA AMALGA KIRITILDI.
3. Ushbu standart EN 12801:2002 “Footwear - Test methods for insoles, lining and insoles - Perspiration resistance” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.
4. DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy milliy standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida qayd etiladi. Ushbu standartni qayta ko‘rib chiqish yoki bekor qilish haqidagi muvofiq axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida qayd etiladi.

Ushbu milliy milliy standartni O‘zbekiston Respublikasi hududida rasmiy chop etish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishli

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI**POYABZAL - TAGCHARM, ASTAR VA PAYPOQLARNI SINASH USULLARI -
PERSPIRATSIYAGA CHIDAMLILIK****ОБУВЬ - МЕТОДЫ ИСПЫТАНИЙ НА ПОДОШВЫ, ПОДКЛАДКИ И
НОСКИ - ПРОЧНОСТЬ НА ПЕРСПИРАЦИЮ****FOOTWEAR - TEST METHODS FOR INSOLES, LINING AND INSOCKS -
PERSPIRATION RESISTANCE**

Amalga kirish sanasi 15.09.2024 y.

1 Qo‘llanish doirasi

Ushbu milliy standarti inson terlashi natijasida yuzaga kelgan patak, astar yoki paypoqlarning eskirishini aniqlash usulini belgilaydi.

2 Standartlarga havolalar

Ushbu milliy standarti sana yoki sana belgilanmagan ma’lumotnomalar orqali boshqa nashrlardan olingan qoidalarni o‘z ichiga oladi. Ushbu me’yoriy havolalar matnda tegishli o‘rinlarda keltirilgan va nashrlar keyingi o‘rinlarda keltirilgan. Sanaga oid ma’lumotlar uchun, ushbu nashrlarning keyingi tuzatishlari yoki qayta ko‘rib chiqishlari ushbu milliy standartiga faqat unga tuzatish yoki qayta ko‘rib chiqish orqali kiritilganda qo‘llaniladi. Sana belgilanmagan manbalar uchun ushbu nashrning oxirgi nashri qo‘llaniladi.

EN 12222 Poyabzal - poyabzal va poyabzal uchun komponentlarni konditsiyalash va sinovdan o‘tkazish uchun standart atmosferalar.

prEN 13400:1998 Poyabzal-poyabzal uchun komponentlarning namunasini joylashtirish.

3 Ta’riflar

Ushbu standart maqsadlari uchun quyidagi ta’rif qo‘llaniladi.

3.1 Terlashga chidamlilik

Sun’iy ter eritmasining ta’siriga chidamlilik, sinovdan o‘tkazilayotgan komponentning o‘lchami va tashqi ko‘rinishi o‘zgarishi bilan o‘lchanadi.

4 Uskuna va material

Quyidagi uskunalar va materialdan foydalaniladi.

4.1 Pech, sinov bo‘lagini $35 \text{ SC} \pm 1^\circ\text{C}$ va $40^\circ\text{C} \pm 1^\circ\text{C}$ gacha qizdirish uchun.

4.2 0,1 mm aniqlikda o‘lchashga qodir bo‘lgan o‘lchash asboblari, Vernier kaliperlari yoki shunga o‘xshashlari.

4.3 Ko‘zoynaklar yoki tekshirilayotgan bo‘laklarni tubiga joylashtirish mumkin bo‘lgan yetarli o‘lchamdagi yassi tubli konteynerlar.

4.4 1 litr eritmada quyidagi tarkibga ega bo‘lgan sun’iy ter eritmasi:

- 10 g natriy xlorid NaCl
- 6 g ammoniy karbonat $(\text{NH}_4)_2\text{CO}_3$
- 2 g kaliy fosfat K_2NRO_4

Izoh – Ushbu milliy standartdan foydalanishda havola qilinayotgan standartlarni O‘zbekiston hududida amal qilishini joriy yilning 1 yanvar holati bo‘yicha tuzilgan muvofiq standartlar ko‘rsatkichi (tasniflagichi) bo‘yicha hamda joriy yilda chor etilgan axborot ko‘rsatikichlari bo‘yicha tekshirish maqsadga muvofiq bo‘ladi. Agarda havola qilinayotgan standart almashtirilgan (o‘zgartirilgan) bo‘lsa, unda ushbu milliy standartdan foydalanish chog‘ida almashtirilgan (o‘zgartirilgan) standartga amal qilishi kerak. Agarda havola qiligayotgan standart almashtirilmasdan bekor qilingan bo‘lsa, unga havola qilingan qoida ushbu havolaga dahldor bo‘lmagan qismida qo‘llaniladi.

Ammiak gidroksid bilan eritmaning pH qiymati 9,0 ga keltiriladi. 1 000 g gacha distillangan suv bilan to‘ldiriladi.

5 Namuna olish va konditsiyalash

Poyabzal, kesilgan komponent yoki ta‘minlangan komponentdan o‘lchami (60 mm ± 20 mm) x (60 mm ± 20 mm) bo‘lgan sinov bo‘lagini kesing. Berilgan o‘lchamlarga ko‘ra, sinov bo‘laklarini namuna imkon qadar katta qilib kesing.

Kamida ikkita sinov bo‘lagi kerak.

Agar sinov bo‘lagi poyabzal yoki kesik qismdan olingan bo‘lsa, namuna olish prEN 13400:1998 bo‘yicha amalga oshiriladi.

Sinov bo‘laklarini EN 12222 bo‘yicha kamida 24 soat davomida konditsiyalash.

6 Sinov usuli

6.1 Shartli sinov bo‘lagida parallel chiziqlar har bir tomondan 5 mm masofada o‘tkazilgan (1-rasmga qarang).

6.2 O‘lchov qurilmasi bilan (4.2-rasmga qarang) A-V, C-D, E-F va G-H masofalarni o‘lchang.

6.3 Sinov parchasini sun‘iy ter eritmasi solingan idishga joylashtiring (4.4 ga qarang). Tekshiriluvchi bo‘lak shunday joylashtiriladiki, bunda ter eritmasi kichik og‘irlik qo‘shish yo‘li bilan tekshirilayotgan bo‘lakning yuqori qismiga yetib borishi mumkin. So‘ngra butun yig‘ma quritish pechiga (4.1 ga qarang) 35 °C haroratda 24 soat davomida qo‘yiladi.

6.4 Sinov bo‘lagi ter eritmasidan olinadi, distillangan suv bilan yuviladi va 40 °C haroratda pechga 24 soatga qo‘yiladi.

6.5 Sinov parchasini quritish pechidan oling va EN 12222 bo‘yicha normallashtirilgan muhitda 24 soat davomida qoldiring.

6.6 Qadamlarni takrorlash 6.3, 6.4 va

6.5 Besh marta. 6.7 A-V, C-D, E-F va G-H masofalarni o‘lchang.

O‘lchash paytida buklangan bo‘lsa, sinov bo‘lagini oching.

6.8 Agar kerak bo‘lsa, ishlov berishdan oldin va keyin materialning mexanik mustahkamligini (cho‘zilish kuchi yoki yirtilishga chidamliligi) aniqlash mumkin.

7 Natijalar ifodasi

7.1 Quyidagi tenglamalardan chiziqli qisqarishni (bo‘ylama va enlama yo‘llarni) hisoblang:

$$k_a = \frac{L_{1a} - L_{2a}}{L_{1a}} \times 100$$

Bu yerda

K_a - a yo‘nalishdagi qisqarish, petsertange ko‘rinishida;

L_{1a} - A-B va C-D ning o‘rtacha boshlang‘ich uzunligi (6.2);

L_{2a} - tavsiflangan davolashdan keyingi A-B va C-D ning o‘rtacha uzunligi (6.7);

V_a

$$k_b = \frac{L_{1b} - L_{2b}}{L_{1b}} \times 100$$

Bu yerda

k_b - b yo‘nalishdagi qisqarish, foizda;

L_{1b} - E-F va G-H ning o‘rtacha boshlang‘ich uzunligi (6.2);

L_{2b} - davolanishdan so‘ng E-F va G-H ning o‘rtacha uzunligi (6.7-rasmga qarang).

Natijalarni eng yaqin 0,5% gacha ifodalang.

7.2 Agar cho‘zilishga yoki uzilish kuchiga sinov o‘tkazilgan bo‘lsa, bu natijani har bir yo‘nalish uchun kvadrat metr ga paskal yoki nyutonlarda ifodalang.

8 Sinov hisoboti

Sinov hisobotida quyidagi ma'lumotlar bo'lishi kerak:

- a) 7,1 va 7,2 ga muvofiq ifodalangan natijalar;
- b) sinovdan o'tkazilgan namunalarning to'liq tavsifi, shu jumladan tijoriy uslublar, kodlar, ranglar, tabiat va boshqalar;
- v) tegishli hollarda tanlov o'tkazish tartibining tavsifi;
- d) sinov usuliga havola qilish;
- e) standart testlash tartibidan har qanday chetga chiqish tafsilotlari;
- f) sinovdan o'tkazish sanasi.

Bibliografik ma’lumotlar

SUT 61.060